

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

secretaresse: Mevrouw H.A. Bleeker-van Styrum, Schiedamseweg 139, tel. 34 22 20

Vlaardingen, 20 januari 1970

Aan de leden,

Dit eerste verenigingsnieuws begint uw bestuur graag met de beste wensen voor 1971, in het bijzonder voor u en de uwen persoonlijk.

Het verenigingsjaar beginnen we met een

tweede LEDEN-HOBBY-AVOND op VRIJDAGAVOND 29 januari 1971, 8 uur in Excelcior, Oosthavenkade 10.

Vorig jaar was deze avond al een succes en het belooft het wéér te worden: leden vertellen over en tonen materiaal uit hun "historische" hobby.

Aanmeldingen voor deelneming zijn thans binnen van Mevrouw J.M. Hirschel-Hoeuff over: Archeologie, de heren M. den Admirant over Kerkelijk leven in Vlaardingen in de 19e eeuw, J. Anderson over Vlaardingse klederdrachten, K. Bouman over Postverbindingen vanuit Vlaardingen, M.P. Zuydgeest over De bomvisserij, terwijl de mogelijkheid bestaat dat J.J. Bolderhey nog een bijdrage levert over de wereld van het antiek. Welkom, met introducees, op deze avond vol afwisseling!

WIE DOET ER MEE MET EEN OPENINGSGESCHENK VOOR HET VERNIEUWDE VISSERIJ-MUSEUM?

U weet: er zijn vele, vriendschappelijke banden met het visserij-museum. Daarvan willen we blijk geven op de opening. Wat kunnen we aanbieden? Wanneer we dat uit onze (gesubsidieerde) verenigingskas moeten doen, kan het nauwelijks méér zijn dan een bescheiden bloemetje.

Tips voor ideeën kunt u kwijt bij de bestuursleden. Hebt u soms zelf voorwerpen in huis die voor het Visserijmuseum in aanmerking komen? Wij zullen de aanbieding ervan graag met conservator J. van Dorp regelen.

Wilt u een financiële bijdrage geven? Het giro-nummer 750978 van de Penningmeester Historische Vereniging Vlaardingen staat er voor open. Wilt u vermelden: Openingsgeschenk Visserij-museum? Alvast hartelijk dank voor uw aandeel in de feestvreugde.

CONTRIBUTIE 1971

Wilt u -zo mogelijk nog deze maand- uw contributie voor 1971 betalen door overschrijving of storting op girorekening 750978 t.n.v. Penningmeester Historische Vereniging Vlaardingen?

Weet u het nog? Wanneer u alleen lid bent van "onze" vereniging betaalt u f 10,--.

Een gezinslid of een jeugdlid betaalt f 5,--.

Wanneer u een gecombineerd lidmaatschap hebt met de Prov. Hist.

Vereniging voor Zuid-Holland, dan is de contributie f 22,--.

In dit laatste bedrag zit f 3,-- korting, waarop men alleen aanspraak kan maken wanneer de contributie voldaan wordt via de plaatselijke vereniging. Wilt u, indien van toepassing, de gecombineerde contributie dus uitsluitend betalen via onze giro? En..... stelt u uw betaling s.v.p. niet uit? Dank u wel!

VRIJWILLIGERS GEVRAAGD !

Wilt u meehelpen bij het gereedmaken van TIJD-SCHRIFT? Het "werk" bestaat uit het tot complete nummers verzamelen van de gedrukte vellen, het aan elkaar vastnieten, het omleggen van de adresbanden en het plakken van postzegels.

Beslist geen moeilijk karwei, maar -met een paar mensen gedaan- wel een gezellig karweitje. De eerste keer zal midden februari zijn. Tijd en plaats wordt de vrijwilligers nader bericht. Aanmelding bij J.M. den Draak, Veerplein 27, tel. 343760.

ARCHIEF-BEZOEKERS GEVRAAGD.

Op voorstel van enkele leden willen we voor u een bezoek organiseren aan het Archief van het Hoogheemraadschap Delfland te Delft. Dit archief, waarover Chartermoester C. Postma het bewind voert, staat bekend als één der rijkste en belangrijkste archieven van Zuid-Holland. Omdat, spijtig genoeg, dit bezoek niet op zaterdag te arrangeren is, is als datum voorgesteld VRIJDAGMIDDAG 26 FEBRUARI 1971, om half drie in Delft (vertrek vanuit Vlaardingen om twee uur van verzamelpunt Parallelweg bij het belastingkantoor). Voor de goede orde en voorbereiding, ook in verband met het reserveren van auto-ruimte, is het beslist nodig te weten op wie gerekend moet worden. Geeft u even een berichtje aan één der bestuursleden Den Draak, Mevr. Bleeker of Anderson?

"TIJD-SCHRIFT" van de Historische Vereniging Vlaardingen.

Leden en donateurs van de H.V.V. ontvangen TIJD-SCHRIFT gratis.

nummer 3

Losse nummers: f 1.-- per stuk.

mei 1970

Redactie: J.M. den Draak en P.J. Westerdijk

Correspondentieadres: Veerplein 27, Vlaardingen.

dagelijks bestuur: G. Geluk, Mozartlaan 27, tel. 34.57.62 of 34.79.55 voorzitter

J.M. den Draak, Hofsingel 26, tel. 34.37.60 of 34.11.69 secr.

Ph.C. van der Hoeven, van Baerlestraat 163, te. 34.90.48

penningmeester en ledenadministrateur

giro: 75.09 78 t.n.v. Penningm. Hist. Veren. Vlaardingen, Vlaardingen.

IN DIT NUMMER:

- . convocatie en agenda Algem. Ledenverg. op donderdag 21 mei 1970
- . (jaar)verslagen
- . samenwerking met Helinium?
- . voorjaarsexcursie op zaterdag 30 mei 1970
- . de ledenprent 1970
- . het Tertiariisklooster der Grauwe Zusters te Vlaardingen door A. Bijl Mz.
- . wie mist er nummers van Tijd-schrift?

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

Het bestuur van de Historische Vereniging Vlaardingen nodigt hiermee de leden uit tot het bijwonen van de ALGEMENE LEDENVERGADERING die gehouden zal worden op donderdagavond 21 mei 1970

in de bovenzaal van Triangel, Fransenstraat

aanvang kwart voor acht.

AGENDA:

- 1) opening door de voorzitter
- 2) vaststelling van de volgende verslagen:
 - a. verslag najaarsvergadering 14-11-1969
 - b. jaarverslag secretaris
 - c. jaarverslag penningmeester
 - d. verslag kascommissie
- 3) bestuursverkiezing.

Reglementair aftredend zijn G. Geluk en P.J. Westerdijk. Beiden stellen zich herverkiesbaar.

Statutair kan het bestuur bestaan uit ten hoogste negen personen (het bestuur bestaat thans uit acht personen). Voor deze negende bestuursplaats stelt het bestuur kandidaat drs J.P. van de Voort. Het bestuur heeft (nog) geen andere kandidaten, maar nodigt de leden uit eventuele andere bestuurskandidaten uiterlijk voor de aanvang der vergadering voor te dragen.
- 4) Voorstel tot invoering van een "gezinslidmaatschap" voor de Historische Vereniging Vlaardingen voor gezinnen waarvan één persoon al als lid is ingeschreven. Meer leden uit dit gezin kunnen het lidmaatschap met alle rechten en verplichtingen verwerven tegen een contributie die 50 % is van de voor de vereniging vastgestelde (bij de huidige contributie dus 50 % van f 10,--) De enige beperking moet zijn: het gezin ontvangt slechts één ledenbericht of Tijd-schriftnummer en maar één ledenprent.
- 5) rondvraag en sluiting van de ledenvergadering.

PAUZE na de pauze zal de vergadering als openbare vergadering worden voortgezet (plm. half negen).
- 6) Het woord is aan de heer C. Windt, lid der vereniging en archeologisch adviseur van de gemeente Vlaardingen.

Onderwerp: Recente archeologische vondsten in Vlaardingen.

De heer Windt zal zijn inleiding met dia's illustreren.

Er zal ruimschoots gelegenheid zijn met hem van gedachten te wisselen.

SAMENWERKING MET "HELINIUM".

Eén van de dagbladen wist onlangs te melden dat de Archeologische Werkgroep Helinium besloten had tot samenwerking met de Historische Vereniging Vlaardingen. U hebt natuurlijk wel begrepen dat dit bericht een journalistieke verspreking was. Wel is er inmiddels een gesprek geweest tussen de beide besturen over de vraag of er en, zo ja, hoe er tussen Helinium en de H.V.V. samengewerkt kan worden. Beide verenigingen zijn werkzaam op het terrein van de geschiedenis: de Historische Vereniging houdt zich vooral bezig met de geschreven geschiedenis en de werkgroep Helinium met de ongeschreven geschiedenis. Beter gezegd nog: met de geschiedenis zoals die in de bodem "geschreven" is in de vorm van overblijfselen van culturen.

Duidelijk is dat onze belangen tamelijk ver parallel lopen; dit blijkt o.a. uit een flink aantal "dubbel lidmaatschappen".

De besturen hebben dan ook afgesproken dat zij elk voor zich een soort "werkprogramma" zullen opstellen, waarvan we gaan bezien wat we daarvan samen kunnen uitvoeren en hoe. Hierbij is gedacht aan een gezamenlijk tijdschrift, het voor elkaars leden openstellen van lezingen (en het coördineren van de tijdstippen), het behartigen van gemeenschappelijke belangen bij het gemeentebestuur e.d.

Voor zover dit nummer u nog op tijd bereikt wijzen we er op dat u welkom bent op de bijeenkomst van Helinium op dinsdagavond 12 mei in de bibliotheek-kamer van Triangel. Daar zal de heer C.M. Hoek, archeologisch adviseur van de gemeente Rotterdam en bekend ook van zijn "vlaardingse opgravingen" een met dia's geïllustreerde lezing houden over middeleeuws aardewerk.

Uiteraard houden we u de hoogte van eventuele nieuwe ontwikkelingen over de voorgenomen samenwerking. Wellicht ten overvloede wijzen we u er op dat er van een fusie geen sprake is en zelfs om organisatorische redenen niet mogelijk is.

DE LEDENPRENT 1970

Het is met die ledenprent een beetje wonderlijk gegaan. Aanvankelijk gaf het bestuur een lidmaatschapskaart die -om hem een beetje gezelliger te maken- versierd werd met een reproductie van een historische afbeelding. Die reproductie werd in het algemeen hogelijk gewaardeerd, maar de lidmaatschapskaart deed eigenlijk geen dienst. Toen dit jaar weer een keuze gemaakt moest worden hebben we daarom het accent op de reproductie laten vallen en de lidmaatschapskaart niet meer laten bijdrukken. De kunstenaar Octave DeConinck maakte deze met potlood ingevulde aquarel, die eigendom is van de gemeente en die voor dit doel -en onder goedvinden van de maker!- door het Gemeentearchief in bruikleen werd afgestaan. De verleiding is groot om u aan te geven van welk punt dit gezicht op de toren van de Grote Kerk en het Stadhuis is gemaakt, maar bedenkt u dat zelfeens! Hopelijk zal deze o.i. fraaie prent u veel genoegen schenken. (Wilt u aspirant leden er op wijzen dat zij deze prent kunnen krijgen wanneer zij zich snel laten inschrijven? We hebben n.l. toestemming voor een beperkte opslag die ons maar weinig reserve overliet!).

WIE MIST ER NUMMERS VAN "TIJD-SCHRIFT"?

Enkele leden missen vermoedelijk het eerste en mogelijk zelfs het tweede nummer van Tijd-schrift, hetzij doordat zij de toezending misten door een fout van de administratie, hetzij doordat zij nog geen lid waren. Van beide nummers is nog een klein aantal beschikbaar. We zullen zorgen dat ze op de ledenvergadering aanwezig zijn. Verzoeken om toezending s.v.p. naar Veerplein 27, Vlaardingen.

HEEFT U ALLE UITGAVEN VAN DE HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN?

Zoals u weet heeft de H.V.V. drie boekjes uitgegeven van de hand van de heer A. Bijl Mz. Het zijn:

De geschiedenis van de Oude Haven te Vlaardingen (f 2.60)

Larg's de Oude Haven te Vlaardingen. Een historische wandeling (f -.95) ✓

De geschiedenis van de voormalige heerlijkheid Holy in Vlaardingen Ambacht (f 1.95) ✓

Door de Vlaardingse Gemeenschap is uitgegeven (eveneens van de heer Bijl):

Historische wandelingen in en om Vlaardingen (f -.65). ✓

Wanneer men deze boekje nu doorleest is het verbijsterend te overzien hoeveel er in de loop van de laatste tien tot vijftien jaar verdwenen is. Alleen de boekjes zijn er nog. U kunt ze op de ledenvergadering kopen!

1969, het derde levensjaar van de vereniging, is zowel voor de leden als voor het bestuur een jaar geweest van gerichte activiteiten. Het bestuur heeft met voldoening geconstateerd dat de leden steeds een flinke belangstelling toonden voor wat georganiseerd werd.

Helaas zijn er ook droeve zaken te melden: enkele leden zijn ons door de dood ontvallen. Bericht van overlijden was er van de heer A. van Minnen en van de heer H.H. Schruijer. Ons medeleven ging en gaat uiteraard in de eerste plaats naar de nabestaanden.

Uit de nalatenschap van de heer Van Minnen werd door de familie aan de vereniging een schilderij aangeboden, voorstellend het gezicht op de Galgkade omstreeks 1920. Het bestuur heeft het schilderij namens de vereniging met oprechte dank aanvaard.

De vereniging hield zijn jaarvergadering op 10 juni. Als gastspreker was uitgenodigd de heer Bouman, burgemeester van De Lies. De heer Bouman heeft in zijn vorige standplaats, Willemstad, veel ervaring opgedaan als bestuurder van een stad met historische monumenten. Zijn causerie, waarvoor veel aandacht was, droeg de titel: Amoveren of conserveren.

In deze vergadering werden drie nieuwe bestuursleden gekozen: 2 ter vervulling van de vacatures J. Sluimer en H.K. van Minnen en één ter uitbreiding. Gekozen werden Mejuffrouw I. Vellekoop en de heren W. Brouwer en P.C. van der Hoeven. De bestuursfuncties werden in de eerstvolgende bestuursvergadering als volgt verdeeld: het voorzitterschap bleef bij de heer G. Geluk, secretaris werd de heer J.M. den Draak, penningmeester/ledenadministrateur werd de heer P.C. van der Hoeven, 2e voorzitter bleef de heer J. Anderson en plaatsvervangend secretaresse Mevrouw H. Bleeker-van Styrum, leden: W. Brouwer, P. Westerdijk en I. Vellekoop.

Op zaterdag 6 september werd een excursie georganiseerd naar de stadskorenmolen Aeolus aan de Kortedijk. Te voet ging men van de Visbank naar de molen, een eeuwenoude route, waarvan P. Westerdijk een beschrijving had verzorgd.

Op 23 en 24 september waren onze leden welkom als gasten van de stadsarchivaris, drs. D. van der Vlis, die in zijn domicilie "open huis" hield. Veel belangstelling was er ook voor de door de laatste georganiseerde cursus oud-schrift, die in de maanden oktober, november en december gehouden werd.

Vrijdag 10 oktober was er voor de leden een speciale "gastenavond" in het Museum voor de Nederlandse Zeevisserij. Conservator J. van Dorp heeft daarvan een zeer geslaagde avond weten te maken.

Op de najaarsvergadering van 14 november was er weer een gastspreker: dr. J.W. Oerlemans. Een uitvoerig verslag van deze vergadering is elders in dit nummer opgenomen.

De bestuursvergaderingen werden met een grote frequentie gehouden:

12-2, 15-4, 20-5, 4-6, 17-6, 20-8, 19-9, 24-10 en 27-11.

De heer Brouwer nam in deloop van het jaar de praktische leiding op zich van de fotowerkgroep. Deze werkt aan een stelselmatige inventarisatie en beschrijving van het vrij omvangrijke bezit aan historische foto's van Vlaardingen, vlaardingse ambachten etc.

In dit verenigingsjaar werd nog een werkgroep ingesteld: de "werkgroep inventarisatie historische panden en stadsgezichten" onder leiding van Mevrouw H. Bleeker-van Styrum.

In deze groep werken enkele bestuursleden, enkele leden-specialisten (architecten en kunstkenners) alsmede enkele geïnteresseerde "leken-leden" aan een pre-advies over het z.g. Komplan voor de gemeente Vlaardingen. (Naar dit plan wordt de commissie korthedshalve "Commissie Komplan" genoemd!). Zij bedoelt een weloverwogen advies te geven aan het gemeentebestuur over wijzigingen van dit plan, m.b.t. wat volgens de inzichten van de vereniging in aanmerking komt voor behoud, restauratie of aanpassing. Dat belangrijke onderdelen van het plan vermoedelijk zonder bezwaar gehandhaafd kunnen worden maakt de taak van de commissie alleen maar moeilijker!

De werkingssfeer van de werkgroep beperkt zich evenwel niet tot de binnenstad, maar strekt zich ook uit tot de binnen de gemeentegrenzen liggende boerderijen c.a. De stadsdelen Kortedijk, Hoogstraat, Markt en omgeving en de beide zijden van de haven vormen echter wel het zwaartepunt van der werkzaamheden.

De werkgroep, waarvan de leden voor hun werk dus zowel "de straat op" als "de boer op" moeten, hoopt in de eerste helft van 1970 rapport aan het bestuur uit te brengen.

Met het gemeentebestuur werd in september het overleg geopend inzake de aanvraag van een subsidie die het de vereniging mogelijk moet maken een reeks historische monografieën uit te geven.

De basis van deze voorgenomen publicaties wordt gevormd door de "geestelijke nalatenschap van wijlen de heer M.Sigal, de vroegere stadsarchivaris. Het bestuur nam de verantwoordelijkheid daarvoor over van de heer A.Bijl Mz., onze historische adviseur, die deze nalatenschap thans onder zijn beheer heeft. De heer Bijl blijft natuurlijk een belangrijke rol spelen als "hoofdredakteur" waarbij hij assistentie gaat krijgen van enkele andere deskundige medewerkers. Over niet al te lange tijd hoopt het bestuur een werkplan voor deze serie (de "sigal-reeks"?) te kunnen publiceren. De gemeentelijke subsidie is echter een voorwaarde voor de tenuitvoerlegging van dit plan.

Als nieuwe vorm van contact tussen bestuur en leden werd een aanvang gemaakt met de uitgave van een blad voor de leden: TIJD-SCHRIFT. Nadrukkelijk werd gesteld dat dit blad niet periodiek zou verschijnen, doch slechts dan wanneer een eenvoudige gestencilde brief niet toereikend zou zijn. De nummers 1 en 2 van TIJD-SCHRIFT verschenen in augustus, resp. november.

De groei van het verenigingsbezit geeft het bestuur wel enige zorg. Natuurlijk is het fijn te ondervinden dat er steeds leden zo attent zijnwaardevolle of curiose zaken aan de vereniging te schenken. De bedoeling van een en ander is echter niet dat die voorwerpen van de ene zolder naar de andere verhuizen: pas wanneer die verzameling toegankelijk is voor iedere belangstellende beantwoordt ze aan het doel. Het verkrijgen van een geschikte permanente expositieruimte is geen eenvoudige zaak. Dat heeft natuurlijk géén beletsel te zijn door te gaan met dit soort schenkingen!

Het ledental liep helaas iets terug. Het bestuur heeft echter goede hoop dat er van de uitgave van de "Sigal-reeks" en de publicatie "Werkgroep Komplan" weer een wervende invloed zal uitgaan. Immers, een vereniging die actief is heeft gelukkig ook een bepaalde aantrekkingskracht.

Moge het de vereniging tot in lengte van jaren wél gaan, daarmee haar bijdrage leverend aan het culturele wel-zijn van Vlaardingen!

J.M.den Draak, secretaris

FINANCIEEL JAARVERSLAG 1969

Ontvangsten:

1) saldo 1968	f 767,77
2) contributies	- 2.068,50
3) culturele subsidie gemeente Vlaardingen	- 500,--
4) overige inkomsten:	
verkoop boekjes/bijdragen tentoonst.	f 47,15
verkeerd gestorte bedragen	- 37,50
diversen (incassoko., verl. diensten)	- 48,10
	<u>f 132,75</u>
	<u><u>f 3.469,02</u></u>

Uitgaven:

5) contrib. afdracht 1969 prov. hist. veren.	f 1.1176,--
6) propagandavoering (lidm. kaart, boekjes)	- 159,33
7) verenigingsdrukwerk, waaronder Tijd-schrift	- 331,72
8) kosten fotowerkgroep	- 220,87
9) kosten werkgroep komplan	- 140,95
10) vergaderkosten (ledenvergaderingen)	- 286,95
11) excursie Mus. v. d. Nederl. Zeevisserij	- 64,05
12) tentoonstelling Prins Hendrikschool	- 84,13
13) materiaalkosten secretariaat en administratie	- 218,36
14) portiekosten convocaties, lidmaatschapskaarten, verzendkosten tijdschrift etc.	- 322,70
15) restitutiestortingen	- 31,50
16) Diversen	- 98,25
	<u>f 3.134,81</u>
17) saldo 1969	- 334,21
	<u><u>f 3.469,02</u></u>

TOELICHTING:

Ook uit de jaarrekening blijkt dat er heel wat is omgegaan in de vereniging. In 1969 speelde nog de oude contributie een rol, waaruit voor onze eigenvereniging eigenlijk te lage inkomsten overbleven, na afdracht van de voor de gecombineerde lidmaatschappen aan de provinciale vereniging verschuldigde contributie. Het (behoorlijke) beginsaldo van f 767,77 slonk mede als gevolg daarvan tot een eindsaldo van f 334,21, een nadelig resultaat van f 433,56.

LEDENBALANS 1969

Aantal leden begin 1969	231
afgeschreven als gevolg van overlijden, verhuizingen of bedanken	28 -
ingeschreven nieuwe leden	18 +
aantal leden per 31-12-1969	221

De verhouding vlaardingse leden : combinatie-leden is belangrijk gewijzig: waren er per 31-12-1968 van het totaal van 231 leden 169 leden eveneens lid van de prov.historische vereniging (en dus 63 alleen lid van de H.V.V.), per 31-12-1969 waren er van de 221 leden nog maar 68 eveneens lid van de prov.hist.ver.(en dus 153 alleen lid van de H.V.V.)

CONTRIBUTIE 1970.

Het overgrote deel van de leden heeft zeer tijdig gereageerd op het verzoek de contributie over te maken.Hartelijk dank voor deze medewerking.

~~Enkel~~en hebben helaas nog verstek laten gaan.

WILT U -wanneer u er nog niet toe gekomen bent- DEZE WEEK UW CONTRIBUTIE t.b.v.f 10,-- OVERMAKEN OP GIRO 750978 t.n.v.Penningmeester Historische Vereniging Vlaardingen.(Voor het gecombineerde lidmaatschap:f 22,--.)

Ph.C.van der Hoeven,penningmeester.

op dit punt aangekomen

kwam de secretaris tot de ontdekking

een alinea van het jaarverslag overgeslagen te hebben.Tussengevoegd dient te worden op de met / ——— aangegeven plaats:

De lidmaatschapskaart 1969 ging vergezeld van de reproductie van een (anonieme) curieuze prent van het "achteromme",aanwezig in de prentenverzameling van het Gemeente-archief.

Ter gelegenheid van de heropening van de gerestaureerde Prins Hendrikschool aan de Prins Hendrikstraat werd een tentoonstelling georganiseerd die een beeld gaf van de omgeving van de school ca.60 jaar geleden.Aan deze tentoonstelling "Een school in de polder" werd namens de vereniging door de heer H.K.van Minnen medewerking gegeven.De tentoonstelling was in de hal van de school gedurende de laatste week van maart voor een ieder gratis te bezichtigen.

VERSLAG VAN DE OP VRIJDAG 14 NOVEMBER GEHOUDEN LEDENVERGADERING.
zaal:bovenzaal van Triangel.

Om 8.10 opende de vice-voorzitter J.A.derson de vergadering.Hij verontschuldigde voorzitter Geluk voor diens afwezigheid en veronderstelde begrip bij de vergadering daarvoor wanneer dez bedacht dat de voorzitter op huwelijksreis was.

Vervolgens sprak hij een woord van welkom tot de aanwezigen,in het bijzonder tot dr.J.W.Oerlemans,diens echtgenote en een gast van het echtpaar Oerlemans.Hij sprak de hoop uit dat dr.Oerlemans een aandachtig gehoor zou vinden voor zijn causerie.

De secretaris kreeg gelegenheid de notulen van de op 10 juni 1969 gehouden ledenvergadering te lezen.Het gaf de leden Erkelens en De Heer aanleiding een aanvullende informatie te vragen over het zich niet meer verkiesbaar stellen van de heer Van Minnen en hun spijt daarover uit te drukken. Het bestuur onderschreef dat het een zeer actief bestuurslid had verloren en kon de vragen naar genoegen beantwoorden.

Het voorstel de contributie van de Vereniging voor 1970 vast te stellen op f 10,-- en die voor het met de Zuid-Holl.Prov.Veren.gecombineerde lidmaatschap op f 22,-- werd zonder hoofdelijke stemming aanvaard.Bespreking van het voorstel maakte echter wel duidelijk dat het voor sommige echtparen een te zware contributie zou worden.Uit de vergadering kwam het voorstel een tweede,goedkoper gezindslidmaatschap mogelijk te maken.Dit voorstel werd door het bestuur overgenomen met de toezegging het in de eerst volgende ledenvergadering op de agenda te plaatsten.Overigens bleek de vergadering volledig begrip te hebben voor de noodzaak de contributie te verhogen,al viel die ongelukkigerwijs samen met de verhoging van de prov.vereniging.

De rondvraag was voor de heer Stolk aanleiding het belang van sommige leden om gebruik te kunnen maken van een tweede lidmaatschap,nog eens te onderstrepen

De heer Den Hoedt vroeg naar de verblijfplaats van de eigendommen van de Vereniging. De heer Anderson antwoordde daarop dat de meeste zaken van de vereniging onderdak hadden ten huize van de voorzitter, het archief berust bij de secretaris en een gedeelte van het fotoarchief bij de Fotowerkgroep. De heer Anderson maakte zelf van de rondvraag gebruik om een toelichting te geven op de voor januari vastgestelde leden-hobby-avond. Hij deed een beroep op allen die actief een historische hobby bedrijven die op deze avond onder de aandacht van hun mede-leden te brengen.

Na de pauze kreeg dr. Oerlemans het woord voor zijn inleiding "De toepassbaarheid van de geschiedenis".

Na te hebben vastgesteld wat geschiedenis is, concludeerde hij dat de geschiedenis de identiteit van de gemeenschap zowel als van het individu bepaalt. Aan de hand van tal van voorbeelden toonde hij aan hoe de loop van de geschiedenis steeds door voorgaande gebeurtenissen, ontwikkelingen en toestanden wordt bepaald.

Met andere woorden: wanneer men het maatschappelijke, culturele of politieke "heden" wil begrijpen dient men eerst de geschiedenis te lezen en te kennen.

Dit thema speelde bij de geanimeerde discussie een grote rol, niet in het minst toen deze stelling werd toegespitst op de regionale en plaatselijke geschiedenis. In concreto: wat is de zin van een vereniging als de Historische Vereniging Vlaardingen? Heeft en kan de vereniging een maatschappelijke rol (te) spelen?

De heer Oerlemans wees er op dat de vereniging kan helpen Vlaardingen te confronteren met zijn identiteit, met zijn verleden. Er bestaat een aanwijsbaar verband tussen de (moderne) leefbaarheid van een stad en de identiteit ervan zoals die door de geschiedenis is bepaald. Ontkent een overheid - om welke ogenschijnlijk rationele reden dan ook - die identiteit door alles wat daaraan herinnert te amoveren, dan doet zij in ernstige mate afbreuk aan de leefbaarheid van de stad (streek of gewest).

Om ca. 11 uur sloot de vice-voorzitter de vergadering met een woord van welgemeende dank aan dr. Oerlemans voor diens inspirerende causerie.

ZO WAS DE "LEDEN-HOBBY-AVOND" OP 23 JANUARI 1970.

Op deze in Excelsior gehouden avond waren inderdaad, zoals in de convocatie werd aangekondigd, verrassende zaken te zien en te horen over de verzamelingen en hobbies van enige leden van onze vereniging.

Een achttal deelnemers hebben ons zonder uitzondering geboeid. Hun betoog werd veelal geïllustreerd met tentoongesteld materiaal.

Na een korte inleiding van de voorzitter, de heer Geluk, nam de heer J. Anderson achter zijn uitgestalde materiaal plaats en hield zijn praatje over verschillende systemen om verzameld documentatiemateriaal zo overzichtelijk mogelijk op te bergen. Met het losbladige systeem bereikte hij over het algemeen de beste resultaten. Hij belichtte o.m. de mogelijkheden om als amateur plaatselijke geschiedenis te beoefenen. Als voorbeeld vertelde hij over zijn onderzoek van de Hoogstraat en de Kortedijk betreffende de panden en hun bewoners in de loop der tijden.

De heer Bouman gaf hierna een vlotte verhandeling over het ontstaan van de prent-briefkaart. Voor verzamelaars van ansichtkaarten is het vaak een sport om een serie van een bepaalde uitgever te completeren. Daarvoor reist men stad en land af. Ansichtkaarten zijn vaak van belang bij de verkrijgen van informatie over de plaatselijke geschiedenis. Een klein gedeelte van de enorme verzameling van de heer Bouman was ter bezichtiging aanwezig.

De volgende spreker, de heer F. Bolderhey vertelde hoe hij het archief van de kerkvoogdij van de Herv. Gemeente ontdekte in de consistorie, achter een met behang dichtgeplakte deur. Uit het onderzoek naar dit archief zijn belangrijke zaken naar voren gekomen. Verscheidene daarvan hebben dienst kunnen doen bij de restauratie van de Grote Kerk. Op aanwijzingen van de heer Bolderhey, waarvan dankbaar gebruik is gemaakt, werd ontdekt dat veel koperwerk aan opkopers was verkocht. Andere voorwerpen heeft hij na een meezame speurtocht weer kunnen achterhalen, zoals een gedeelte van het avondmaal-zilver.

Uit het betoog van de heer Bolderhey bleek wel dat bestudering van zo'n oud archief niet alleen interessant, maar ook heel nuttig kan zijn.

De heer M.P. Zuydgeest hield een exposé over de visserij van 1814-1870, een tijdvak waarnaar zijn speciale belangstelling uitgaat en waarvan weinig algemeen bekend is. Een dergelijk onderzoek vereist veel tijd en veel geduld. De heer Zuydgeest is dan ook een vaste bezoeker van het Gemeentearchief.

Tijdens de pauze toonden de bezoekers veel belangstelling voor de voortreffelijke

tekeningen van de heer P.Westerdijk, waarin deze tal van markante plaatsen en hoekjes uit Vlaardingen en de nabije omgeving heeft vastgelegd. Veel van wat hij uitbeeldde is verdwenen, waardoor deze prenten, naast een ontegenzeggelijk artistieke waarde, helaas ook hun historische waarde konden bewijzen.....

De heer L.den Hoedt was helaas niet in staat zelf zijn praatje te houden doordat zijn stem hem in de steek liet. De heer Anderson was echter zo vriendelijk hem te assisteren. De heer Den Hoedt houdt zich bezig met de sociale aspecten van het visserijbedrijf, o.a. de verzekering en verzorging van visserij-wezen en -weduwen. Uit zijn onderzoek kwamen schrijnende dingen naar voren over de gebrekkige sociale voorzieningen in vroeger dagen. De heer H.Okkerse had een gedeelte van zijn verzameling oude handschriften meegebracht, waaronder enkele kostbare exemplaren. Hij confronteerde ons met een vrij onbekend object van geschiedenis die het verzamelen en bestuderen van oude handschriften oplevert. Hij legde voor de bestudering contact met priesters die hem behulpzaam zijn bij de vertaling van de handschriften. De heer Okkerse heeft stof om urenlang over zijn hobby te vertellen.

Op een heel ander gebied lag het volgende onderwerp. De heer T.Stolk had uit zijn verzameling blaasinstrumenten meegebracht. Dat de musicus Stolk daarover veel interessante bijzonderheden weet te verhalen behoeft nauwelijks betoog. Zijn uiteenzetting over de midwinterhoorn had dan ook aller belangstelling en was een van de boeiendste gedeelten uit zijn voordracht.

Als laatste deelnemer kwam de heer J.Ploeg aan het woord. Uit zijn verhandeling is wel zeer duidelijk naar voren gekomen dat men als amateur belangrijk research-werk op historisch gebied kan doen. De heer Ploeg begon als modelbouwer van visserij-schepen, waarbij zijn belangstelling in het bijzonder gewekt werd door de driemaster haringbuis. Hij ontdekte tal van gegevens over de visserij-methoden van deze schepen op voorstellingen op schilderijen en afbeeldingen in sommige kerken. Aan de hand van een dagboek van een scheepstimmerman is de heer Ploeg in staat geweest een model van een driemast haringbuis in de juiste schaal-verhoudingen te vervaardigen. Daartoe moest dit dagboek in hedendaags en goed nederlands worden omgewerkt en moesten alle maten omgerekend worden: een enorm kawai. De heer Ploeg illustreerde zijn betoog met meegebracht documentatie-materiaal.

Het was al weer 11 uur toen voorzitter Geluk de bijeenkomst sloot met een woord van dank aan alle aanwezigen en aan de actieve deelnemers aan deze avond in het bijzonder. Hij stelde dat het experiment van deze avond ten volle is geslaagd. Er is met heel veel belangstelling naar de sprekers geluisterd en naar hun meegebrachte materiaal gekeken. Gezien de reacties van de bezoekers is dit programma voor herhaling vatbaar.

W.Br.

VOORJAARSEXCURSIE OP ZATERDAG 30 MEI

De inmiddels zwaarbelaste term "onder de rook van Vlaardingen" durven we nauwelijks meer te gebruiken, zodat we moeten omzien naar andere woorden om aan te geven welk een schoonheid er blak bij onze stad nog te zien en te genieten valt. Een object - en het doel van onze excursie - is de boerenhoeve MEERZICHT aan de Willemoordseweg (zeg maar "Gatweg" bij "De Kapel"). Deze laatste aanduiding plaatst ons direkt in het historische verleden waarover de heer J.VOGEL (westhavenplaats 6) de eigenaar van deze fraaie 17e-eeuwse boerderij, zoveel over weet te vertellen. Hij wil op die ochtend graag onze gastheer zijn en ons rondleiden door zijn magnifieke bezit, rijk aan antieke ornamenten, fraaie gelegen aan een uitloper van De Zwet, midden in de landelijke stilte. Wanneer u deze excursie wilt bijwonen en wilt luisteren naar de causerie die de heer Vogel daarbij zal houden, wilt u dan omstreeks kwart voor tien in de ochtend bij Meerzicht aanwezig zijn? Fietsen is gezond, maar wanneer u per auto wilt komen: aan het eind van de weg, tegen de Vlaardingse Vaart, is voor een beperkt aantal auto's gelegenheid te parkeren. Meerzicht is de derde woning, van het kruispunt gerekend, aan de linker (zuidelijke) zijde van de weg.

te Vlaardingen

Nu binnen afzienbare tijd de huizen aan de zuidzijde van de Waalstraat - althans ten dele - gesloopt zullen worden/zijn, is er gereede aanleiding aandacht te schenken aan het daar gestaan hebbende klooster. Voor zover bekend is, werd dit klooster bewoond door zusters van de derde orde van Sint Franciscus (de Tertiariissen).

Op 12 januari 1465 echtte David van Bourgondie (bastaardzoon van Philips de Goede) als bisschop van Utrecht zijn goedkeuring aan een overgang van de zusters van de derde orde van Sint Franciscus te Vlaardingen naar de orde van Sint Augustinus, en stelde haar daarbij onder de visitatie van de prior van Syon bij Delft, de prior van het klooster te 's Gravenzande en de pater van het klooster Sint Anna te Delft, of van twee van hen²⁾.

Ondanks deze bisschoppelijke goedkeuring tot overgang naar een andere orde bleven de nonnen te Vlaardingen, althans in naam, van de derde orde van Sint Franciscus, zoals uit de volgende aantekening uit een akte van 18 augustus 1468 blijkt³⁾. Zekere Mathijs Bertelmeesz verklaarde op dato verhuurd te hebben aan de zusters van de derde orde van Sint Franciscus te Vlaardingen, viermorgenland, gelegen tussen de Watering en de (Groene?) weg in het ambacht van Vlaardingen, voor vier wilhelmusschilden per jaar, en dit zolang de genoemde zusters zullen blijven onder de "opservanten der minderbroeders binnen Delft".

Kort voor het vertrek der zusters naar Rijswijk, zoals nader zal blijken, werd door de deken en het kapittel van de parochiekerk te Naaldwijk bij akte van 20 juni 1497 verklaard 4), dat zij aan de Heilige geest te Vlaardingen (een altaar in de kerk aldaar, aan de H.geest gewijd) acht-tien ponden Hollands 's jaars als een eeuwigdurende rente schuldig waren; van welke rente de Heiligegeestmeesters jaarlijks acht ponden moesten uitkeren aan "de susteren aldaer tot Vlaerdinghe (zoe varre zy daer won-achtich blijven). Voor deze uitkering zouden de zusters op haar beurt gehouden zijn, jaarlijks in de eerste week van juni en in de eerste week van december te doen "jaergetide ende memorie voer Heer Heindrick Heer van Naeldwijck, Machtelt van Raephorst Vrou van Naeldwijck, hoer beyder ouderen ende kinderen, en voert voer alle die gheen daer hij (heer Heindrick) 't voer begeert heeft"..... Op elke van deze getijdedagen zou elke zuster van het convent een "schoenbroet van een halve groot" ontvangen, en daarvoor gehouden zijn te lezen (zingen) een vigilie ter gedachtenis van genoemde overledenen.

Wanneer de zusters metterwoon uit Vlaardingen zouden vertrekken, zou de uitkering van acht ponden Hollands wederom komen aan de Heiligegeest aldaar. Dit vertrek moet al heel spoedig na het passeren van die schuld-brief van juni 1497 gevolgd zijn, want op 1 december 1500 5) veroorloofden de deken en het kapittel van "de Heilige Maagd Maria in Haga" aan de "Regularissen eertijds wonende te Vlaerdinck" (vanwaar zij naar Rijswijk (Z.H.) wensten te verhuizen), het bouwen van een kerk met klok en altaar te Rijswijk. Zulks onder voorwaarde dat er niet meer dan zestig konventualen en twee kommensalen in het klooster zouden worden opgenomen.

Spoedig na dit vertrek, werd het klooster te Vlaardingen weer door andere konventualen betrokken, ditmaal door nonnen van Sint Cecilia, eveneens Tertiariissen van de orde van Sint Franciscus.

Op 19 april 1507 vinden wij namelijk vermeld 6), dat burgemeesteren, schepenen en raden van Delft oorkonden, dat zekere Aeltruijdt Wendt Heynrixzoons'-weduwe, onder andere aan "de zusters te Vlaerdyng" een rente van 4 rijnsse guldens jaarlijks vermaakte (wat later bij kodiciel door testatrice werd gewijzigd tot 3 rijns guldens). Vervolgens vermaakte op 25 oktober 1518 Kerstant Dammasz, mede namens zijn overleden vrouw Alijd, aan het konvent van de derde regel van Sint Franciscus te

Vlaardingen 1 pond van zekere, in een doorstoken (d.i. aangehechte) brief genoemde rente van 2 pond, met de verplichting om het andere pond uit te keren aan het Sint Agnietenkonvent te Schoonhoven. Voor welke schenkingen beide kloosters een memorie (jaarlijkse gedachtenis) zullen moeten houden voor Kerstant en zijn vrouw.

Uit het volgende huurkontrakt van 27 december 1530 blijkt ⁷⁾ dat de nonnen, die kort na 1500 het klooster hadden betrokken, aan Sint Cecilia waren toegewijd. Op genoemde datum erkende Claes Jansz voor burgemeesteren en schepenen van "Vlaerdinck" verhuurd te hebben aan "het zusterhuys Sinte Cecilia" aldaar, een kamp van vier hond ⁸⁾ land aan de Ryedijk (de Rietdijk of Maassluissedijk) en de (Poeldijkse) watering aldaar, hem aangekomen door koop van zijn zuster Martyna Jansdochter weduwe van Jan Woutersz., op 28 mei 1530. Het klooster zou geen huur betalen en de huurovereenkomst zou duren totdat Claes Jansz of zijn erven een som van 12 pond groot Vlaems aan het klooster betaald had.

Nog een tweetal akten, respectivelijk van 24 december 1539 en van 4 november 1548, vermelden het zusterklooster te Vlaardingen:

Eerst: Willem Goudt, raad en ontvanger-generaal van de Keizer in Holland, en jonkvrouwe Maria Gerritsdr zijn vrouw, die in hun testament, verleden voor notaris Anthonius Jilius Egberti, aan de zusters te Vlaardingen een losrente vermaakten van 12 karolus gulden, losbaar tegen de penning 16 (circa 4%). ⁹⁾

En tenslotte: Maritge Wiggertsdr. weduwe van Vranck Jacobsz., die voor schepenen van Wateringen verklaarde verkocht te hebben aan "het convent van Sinte Cecilia te Vlaardingen" een rente van 2 pond groot Vlaems, losbaar tegen de penning 0 (d.i. renteloos) en verzekerd op 14 hond land. ¹⁰⁾

Enkele jaren later kwam voor altijd een einde aan het nonnenkonvent te Vlaardingen, toen de zusters, door armoede en gebrek aan een klooster-overste gedwongen, naar het klooster Nazareth te Leiden verhuisden. Die armoede moet wel onoverkomelijk zijn geweest, want zij behoorde tot de kloosterorde, en de zusters waren ten deze dus wel iets gewend!

Met de onderhandelingen aangaande de verhuizing waren nog ruim twee jaren gemoeid. Op verzoek van broeder Jan Kruijff "minister provinciaal" van de Sint Franciscusorde der Opserwanten bij den Hove van Holland, werd op 26 januari 1556 ¹¹⁾ met baljuw en burgemeesteren van Vlaardingen overeengekomen, dat "die Conventualen van Vlairdingen" met haar goed, zonder enige hinder van daar zouden mogen vertrekken naar het konvent van Nazareth te Leiden. Genoemde minister provinciaal bood daarbij aan, een drietal rentebrieven met een totale waarde van 27 karolus gulden, het konvent te Vlaardingen toebehorend, te doen overgaan aan de Heiligegeest aldaar. Die van Vlaardingen verlangden aanvankelijk dat alle tot het konvent behorende gebouwen en grond aan de stad zouden komen, om er de Heilige geest of een ander gasthuis te kunnen huisvesten. Doch bij uitspraak van het Hof van Holland werd dit afgewezen en moesten de Vlaardingers genoegen nemen met de toezegging, dat men bij eventuele verkoop van het klooster of enig onderdeel ervan, aan hen de voorkeur zou laten.

Ruim een jaar later, op 15 april 1557 ¹²⁾ kwam de machtiging van "Georgius d'Egmont, episcopus Traiectensis" (= bisschop van Utrecht) af, waarbij de nonnen van het konvent Sint Cecilia van de derde orde van Sint Franciscus te Vlaardingen, vergund werd, zich met al haar goederen en renten in het konvent van Nazareth te Leiden te doen opnemen. Als motief gold dat armoede en gebrek aan een nonnenpater hen tot die verhuizing dwongen. Nóg was voor dāe verhuizing de machtiging vereist van Philips, koning van Castilië etc., die op 23 februari 1558 gegeven werd ¹³⁾. Behalve hetzelfde motief van armoede en gebrek aan een pater, was hierbij als voorwaarde gesteld dat de nonnen in haar nieuwe tehuis alle verplichte diensten zouden verrichten die daar vereist werden.

Met de grote brand van 1574 ging ook het Sint Cecilia klooster in vlammen op. En wat er daarna nog restte - voor zover niet eerder verkocht - werd in 1586 gekonfiskeert en door het stadsbestuur genaast 14).

De hoofdgebouwen: een kapel met torentje 15), woonverblijven en paterhuis stonden aan de Waalstraat. Laatstgenoemd gebouw, op de hoek Waalstraat en Paterstraat, was reeds in 1576 in partikulier bezit, en werd in dat jaar op 27 maart door Cornelis Dircxz Speck verkocht aan Arijen Dircxz 16) (zijn broeder), die daarna met de familienaam Paterhuis werd aangeduid. Uit deze transactie blijkt, dat het paterhuis niet door genoemde brand werd verwoest, ofwel kort na 1574 werd hersteld of opnieuw opgetrokken. Het thans vervallen huis Waalstraat 11 (laatstelijk sauna-badinrichting) is waarschijnlijk nog dit oude paterhuis en was, gezien ook de oostelijke topgevel, eens hoekhuis.

Behalve genoemde kapel en andere gebouwen aan de Waalstraat, behoorden tot het klooster nog: een bouwhuis, een "zusterenboomgaard", tuinen, erven en enkele kampen land. Met uitzondering van deze laatsten, alles staande en gelegen op een terrein dat ongeveer begrensd werd door de Waalstraat - in de 16de eeuw Conincksveld genoemd -, de Paterstraat, het West-nieuwland en de Ridderstraat.

Ook was er binnen-of bij de genoemde kapel een kleine begraafplaats ter hoogte van de panden Waalstraat 21 (Van Zanten) en 23 (J. Dekker). Toen onder laatstgenoemd huis in 1910 een kelder gegraven werd vond men er in half vergane doodkisten negen skeletten 17), waaronder dat van een kind. De begraafplaats bleek onder de fundering van het andere genoemde huis verder te gaan, doch daar kon destijds uiteraard niet gegraven worden.

Het is niet onmogelijk dat na de hervorming deze begraafplaats nog enige tijd gebruikt is voor het begraven van Rooms-katholieken (die overigens ook in- of bij de Grote kerk op de Markt begraven konden worden).

Over de oudheid van dit Vlaardingse nonnenklooster, die stellig eeuwen verder terug gaat dan het jaar 1465 hiervoor genoemd, is verder niets bekend. Er zou volgens oude kronieken, te Vlaardingen ook een Kruisbroedersklooster geweest zijn, doch daarvan is nimmer enig deugdelijk bewijs overgeleverd; noch van zijn plaats 18).

Wij zullen het dus voorlopig moeten stellen met de herinnering aan het nonnenklooster, dat in de eeuwen van haar bestaan, mede zijn invloed zal hebben gehad op de plaatselijke ontwikkeling en sfeer. Slechts de naam Paterstraat, straat waaraan dus eens de pater van ons klooster woonde, en tot eind vorige eeuw ook de Zusterkade - kade langs de westzijde van de toen nog ongedempte Biersloot - hielden die herinnering levend.

Wellicht brengt bodemonderzoek, waartoe (na het slopen der huizen bovenbedoeld) de gelegenheid zich thans zal voordoen, de historie nader tot oplossing.

Vlaardingen, maart 1970

A.Bijl Mz.

Voor voetnoten zie pagina 12

- 1) Grauwe zusters genoemd naar haar grijze kap en kleding.
- 2) Dr. J.M. Sernee, dr.S.W.A. Drossers en Jhr Mr.W.G. Feith: Inventaris der archieven van kloosters en andere stichtingen in Delfland, 's Gravenhage 1920 (Het klooster van O.L. Vrouwe in Nazareth te Rijswijk, inv.no.1, blz. 164)
- 3) Mr.Dr. J.C. Overvoorde : Inventaris der archieven van de kloosters (te Leiden), Leiden 1917, dl 1, blz.59, no.375.
- 4) "Handvesten, Octroyen"....etc."aan de stede Vlaardingen",...etc. blz. 286 e.v.
- 5) Sernee, Drossers en Feith a.v. (noot 2), inv.no.2, blz.164.
- 6) Dr. S.W.A. Drossaers: De archieven van de Delftsche Statenkloosters, 's Gravenhage 1916 (Het klooster Sint Agatha, inv.no.155, blz.131) en a.v. (Het klooster van de H. Bartholomeus in Jeruzalem, inv.no.132, blz. 461).
- 7) Overvoorde a.v. (noot 3), dl. 1, blz. 58, no.375
- 8) de "hond" was 100 roeden.
- 9) Overvoorde a.v. (noot 3), dl. 1, blz. 59, no.2459 (authent.afschr.uit 16e eeuw)
- 10) Overvoorde a.v. (noot 3), dl. 1, blz. 58, no.2567, en dl.II blz.342.
- 11) "Handvesten, Octroyen".....a.v. blz. 313 e.v.
- 12) Overvoorde a.v. (noot 3), dl. I, blz. 58, no. 371.
- 13) Overvoorde a.v. (noot 3), dl. I, blz. 58, no. 372.
- 14) Pater A. van Lommel s.j.: Bijdrage tot de Geschiedenis der Parochie te Vlaardingen (de Katholiek, deel 71, Leiden 1877, blz. 273 - 286 en 334 - 360) en Handvesten, Octroyen a.v., blz. XCIV noot C.
- 15) Op enkele oude plattegrondtekeningen van Vlaardingen (o.a. van Van Deventer uit circa 1572) in beeld gebracht.
- 16) Transportregister Vlaardingen, inv. no. 92 folio 163 (Gem.archief)
- 17) Nieuwe Vlaardingsche Courant, 21 mei 1910.
- 18) Kerkelijke oudheden van Schieland, blz. 514, en "Handvesten, Octroyen".. a.v., blz. 316 (noot 2) en blz. XCIII.